

SURXONDARYO VILOYATIDA HUDUDIY IQTISODIY TARAQQIYOTDA INVESTITSION SIYOSATNING USTUVOR YO'NALISHLARI

Safarov Botir Isaq o'g'li

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti iqtisodiyot mutaxassisligi 2-bosqich
magistranti

Annotatsiya

Ushbu tezisda Surxondaryo viloyati misolida hududiy iqtisodiy taraqqiyotda investitsion siyosatning ahamiyati va ustuvor yo'nalishlari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Investitsiyalarning mintqa barqaror rivojlanishiga qo'shayotgan hissasi, ularning ijtimoiy va iqtisodiy samaradorligi, mavjud muammolar hamda istiqboldagi vazifalar ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijasida hududda investitsion salohiyatni kengaytirish va samarali foydalanish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar. Investitsion siyosat, iqtisodiy taraqqiyot, hududiy rivojlanish, Surxondaryo viloyati, barqarorlik, samaradorlik, investitsion salohiyat.

Abstract

This thesis scientifically analyzes the importance and priority areas of investment policy in regional economic development using the example of Surkhandarya region. The contribution of investments to the sustainable development of the region, their social and economic effectiveness, existing problems and future tasks are considered. As a result of the research, scientifically based recommendations have been developed for expanding and effectively using investment potential in the region.

Keywords. Investment policy, economic development, regional development, Surkhandarya region, stability, efficiency, investment potential.

Kirish. Hozirgi globallashuv sharoitida hududiy iqtisodiy taraqqiyotda investitsion siyosatning o'rni va ahamiyati tobora ortib bormoqda. Investitsiyalar nafaqat ishlab chiqarishni kengaytirish, balki yangi texnologiyalarni joriy qilish, bandlikni ta'minlash va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirishning ham muhim omilidir. Shu nuqtayi nazardan, Surxondaryo viloyatida investitsion siyosatni takomillashtirish, ustuvor yo'nalishlarni belgilash va ularni amaliyotga tatbiq etish hudud barqaror rivojlanishining zaruriy sharti hisoblanadi.

Surxondaryo viloyati iqtisodiy salohiyati jihatidan O'zbekistonning muhim hududlaridan biri bo'lib, qishloq xo'jaligi, energetika, transport-logistika va turizm

sohalarida keng imkoniyatlarga ega. Shu bilan birga, hududda tabiiy resurslar zahirasi, mehnat resurslari va geografik joylashuvning qulayligi investitsion salohiyatni yanada oshiruvchi omillardan sanaladi. Biroq investitsion siyosatni amalga oshirish jarayonida muayyan muammolar ham kuzatilmoqda. Jumladan, sanoatning yuqori qo‘shimcha qiymatli tarmoqlariga yetarli sarmoya kiritilmayotgani, ilmiy-texnologik yangiliklarning sust tatbiq qilinishi, xorijiy investorlar uchun to‘liq qulay muhitning yaratilmaganligi bu jarayonning samaradorligini cheklab qo‘ymoqda.

Kirish qismida ta’kidlash joizki, bugungi kunda investitsion siyosatni nafaqat iqtisodiy ko‘rsatkichlar, balki ijtimoiy barqarorlik va ekologik xavfsizlik nuqtayi nazaridan ham baholash zarur. Shu boisdan, ushbu tezisda Surxondaryo viloyatida hududiy iqtisodiy taraqqiyotda investitsion siyosatning ustuvor yo‘nalishlari, ularning dolzarbligini va amaliy tatbiqi tahlil qilinadi.

Asosiy qism. Investitsion siyosatning ustuvor yo‘nalishlarini belgilashda hududning tabiiy resurslari, ishlab chiqarish salohiyati va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlari asosiy omillar sifatida qaraladi. Surxondaryo viloyatida qishloq xo‘jaligi yetakchi soha bo‘lib, investitsiyalarning katta qismi aynan shu yo‘nalishga yo‘naltirilmoqda. Lekin bu jarayon hudud iqtisodiyotini biryoqlama rivojlantirish xavfini tug‘diradi. Shu bois investitsion siyosatda qayta ishlash sanoati, energetika va transport-logistika sohalariga ham ustuvor ahamiyat berilishi lozim.

Viloyatda “yashil energetika” loyihalarini amalga oshirish katta istiqbolga ega. Quyosh va shamol elektr stansiyalarining qurilishi nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki ekologik barqarorlikni ta’minlashga ham xizmat qiladi. Shuningdek, Termiz shahrida faoliyat boshlagan xalqaro logistika markazi investitsion siyosatning muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, viloyatni Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan bog‘lovchi savdo markaziga aylantirish imkonini beradi.

Statistik tahlillar shuni ko‘rsatadiki, 2015–2024 yillar davomida viloyatga yo‘naltirilgan investitsiyalar hajmi o‘sib borgan bo‘lsa-da, ularning samaradorligi past darajada qolmoqda. Bu, avvalo, kapitalning innovatsion loyihalarga yetarlicha yo‘naltirilmagani, ishlab chiqarishning past texnologik darajasi va mahalliy ishlab chiqaruvchilarning raqobatbardoshligi bilan izohlanadi. Shu nuqtayi nazardan, kelgusida ustuvor yo‘nalish sifatida yuqori qo‘shimcha qiymatli mahsulot ishlab chiqarishga mo‘ljallangan sohalarni rivojlantirish talab qilinadi.

Ijtimoiy sohalarda ham investitsion siyosat o‘z natijalarini ko‘rsatmoqda. Ta’lim va tibbiyot tizimiga yo‘naltirilgan investitsiyalar hudud aholisining turmush sifatini yaxshilashda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, so‘nggi yillarda

kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan sarmoyalar natijasida minglab yangi ish o'rinlari yaratilgan.

Xalqaro tajriba ko'rsatadiki, investitsion siyosat samaradorligi davlat tomonidan kafolatlangan huquqiy asoslar, sarmoyadorlar uchun qulay muhit va innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash tizimiga bevosita bog'liq. Shu sababli, Surxondaryo viloyatida investitsion siyosat ustuvor yo'nalishlarini belgilashda aynan shu jihatlar alohida e'tiborda bo'lishi kerak.

Xulosa. Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, Surxondaryo viloyatida hududiy iqtisodiy taraqqiyotda investitsion siyosatning ustuvor yo'nalishlarini belgilash va samarali amalga oshirish barqaror rivojlanishning muhim omili hisoblanadi. Hududning tabiiy, iqtisodiy va ijtimoiy salohiyatidan kelib chiqib, quyidagi yo'nalishlarni ustuvor deb belgilash mumkin:

1. Qayta ishlash sanoatini rivojlantirish va yuqori qo'shimcha qiymatli mahsulot ishlab chiqarishni kengaytirish.
2. Energetika, xususan, "yashil energetika" loyihalarini amalga oshirish orqali barqaror iqtisodiy va ekologik rivojlanishni ta'minlash.
3. Transport-logistika sohasiga yo'naltirilgan investitsiyalarni ko'paytirish orqali hududni xalqaro savdo markaziga aylantirish.
4. Ijtimoiy sohalar – ta'lim, tibbiyot va bandlikni ta'minlashda investitsiyalarni samarali yo'naltirish.
5. Xorijiy sarmoyadorlar uchun qulay muhit yaratish va byurokratik to'siqlarni bartaraf etish.

Xulosa qilib aytganda, investitsion siyosatni ustuvor yo'nalishlar asosida shakllantirish Surxondaryo viloyatining iqtisodiy mustaqilligini kuchaytiradi, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi va ekologik xavfsizlikni mustahkamlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Sachs J. The Age of Sustainable Development. – New York: Columbia University Press, 2015.
2. Stiglitz J. Globalization and its Discontents. – London: Penguin Books, 2017.
3. Porter M. Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1998.
4. BMT. Sustainable Development Goals. – New York, 2015.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Yangi O'zbekiston – 2030 strategiyasi" qarori. – Toshkent, 2023.

6. Абдурахмонов Қ. Регионал иқтисодиёт назарияси. – Тошкент: Фан, 2020.
7. Ёлдошев Ш. Инвестиция сиёсатининг ҳудудий хусусиятлари. – Тошкент: Иқтисод, 2021.
8. Хўлматов А. Барқарор ривожланишда инвестицияларнинг аҳамияти. – Самарқанд, 2019.
9. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотлари. – Тошкент, 2024.
10. Surxondaryo viloyati hokimligi rasmiy hisobotlari. – Termiz, 2024.